EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 06 02
COM(2021) 528 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Atnaujinta griežtesnės priežiūros ataskaita: Graikija, 2021 m. birželio mėn.

{SWD(2021) 528 final}

PAGRINDINIAI FAKTAI

Graikijos ekonominiai pokyčiai ir politika stebimi per Europos ekonominės politikos koordinavimo semestrą ir taikant griežtesnės priežiūros sistemą pagal Reglamento (ES) Nr. 472/2013 2 ir 3 straipsnius[1]. Įgyvendinimo sprendime dėl griežtesnės priežiūros Graikijoje[2] pripažįstama, kad Graikijai reikia ir toliau įgyvendinti priemones, kuriomis šalinami esami arba potencialūs ekonominių ir finansinių sunkumų šaltiniai, kartu įgyvendinant struktūrines reformas, kuriomis remiamas patikimas ir tvarus ekonomikos augimas.

Griežtesnė priežiūra – tai visapusiška ekonominių pokyčių ir politikos, kurios reikia tvariam ekonomikos atsigavimui užtikrinti, vykdymo stebėjimo sistema. Pagal ją numatytas reguliarus naujausių ekonominių ir finansinių pokyčių Graikijoje vertinimas, taip pat valstybės finansavimo sąlygų stebėsena ir skolos tvarumo analizės atnaujinimas. Griežtesnė priežiūra taip pat sudaro sąlygas įvertinti 2018 m. birželio 22 d. Graikijos bendrą įsipareigojimą Euro grupei tęsti ir užbaigti pagal Europos stabilumo mechanizmo programą priimtas reformas ir užtikrinti, kad būtų išlaikyti pagal finansinės pagalbos programas priimtų svarbių reformų tikslai. Šiomis aplinkybėmis vykdant griežtesnę priežiūrą stebima, kaip įgyvendinami konkretūs įsipareigojimai iki sutartų terminų (t. y. iki 2022 m. vidurio) užbaigti pagrindines pagal programą pradėtas struktūrines reformas šešiose pagrindinėse srityse, konkrečiai: i) fiskalinės, įskaitant struktūrinę, politikos, ii) socialinės gerovės, iii) finansinio stabilumo, iv) darbo ir produktų rinkų, v) Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonės ir privatizavimo ir vi) viešojo administravimo modernizavimo[3].

Tai yra dešimtoji Graikijai skirta griežtesnės priežiūros ataskaita. Ji priimama kartu su nuodugnia makroekonominio disbalanso apžvalga ir šaliai skirtomis rekomendacijomis, kuriomis per Europos semestrą įvertinama 2021 m. Graikijos stabilumo programa. Ataskaita grindžiama 2021 m. balandžio 20–21 d. nuotoliniu būdu surengto patikrinimo išvadomis ir reguliariu dialogu su valdžios institucijomis. Patikrinimą atliko Europos Komisija kartu su Europos Centriniu Banku[4]. Pagal stebėsenos užbaigus programą sistemą prisidėjo Tarptautinis valiutos fondas, o pagal išankstinio perspėjimo sistemą ir 2018 m. balandžio 27 d. susitarimo memorandumą dėl Europos Komisijos ir Europos stabilumo mechanizmo darbo santykių dalyvavo Europos stabilumo mechanizmo atstovai. Šioje ataskaitoje vertinama, kaip Graikija įgyvendina įsipareigojimus Euro grupei iki 2020 m. pabaigos užbaigti reformas, ir pateikiama informacija apie įsipareigojimus, kurie turi būti įgyvendinti iki 2021 m. vidurio. Ataskaita buvo parengta atsižvelgiant į iki galutinio informacijos teikimo termino, t. y. 2021 m. gegužės 27 d., gautą informaciją.

---

1 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 472/2013 dėl euro zonos valstybių narių, kurios turi didelių finansinio stabilumo sunkumų arba kurioms tokie sunkumai gresia, ekonominės ir biudžeto priežiūros griežtinimo (OL L 140, 2013 5 27, p. 1).

2 2021 m. vasario 17 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2021/998 dėl griežtesnės priežiūros Graikijai pratęsimo.

3 https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf.

4 ECB darbuotojai dalyvavo išvykstamajame patikrinime pagal ECB kompetenciją: suteikė ekspertinių žinių finansų sektoriaus politikos ir makrolygiu svarbiais klausimais, kaip antai dėl pagrindinių fiskalinių tikslų bei tvarumo ir finansavimo poreikių. Prieš išvykstamąjį patikrinimą 2021 m. balandžio 6–14 d. buvo surengtas techninio pobūdžio patikrinimas (jis taip pat vyko nuotoliniu būdu).

Ši ataskaita galėtų būti pagrindas Euro grupei priimti sprendimą dėl leidimo panaudoti kitą sąlygiškų skolos priemonių, kurių vertė 748 mln. EUR, dalį. 2018 m. birželio 22 d. dėl šių priemonių buvo susitarta su Euro grupe. Jas sudaro pajamoms lygiaverčių sumų, gaunamų iš centrinių bankų turimų Graikijos vyriausybės obligacijų pagal vertybinių popierių rinkų programą ir susitarimą dėl grynojo finansinio turto, pervedimas ir tam tikrų Europos finansinio stabilumo fondo suteiktų paskolų didesnės palūkanų maržos atsisakymas. Ketvirtoji sąlygiškų skolos priemonių dalis buvo panaudota po 2020 m. lapkričio 30 d. Euro grupės posėdžio, be kita ko, remiantis Graikijos įsipareigojimų, kurių terminas yra 2020 m. vidurys, įgyvendinimo vertinimu, įtrauktu į 2020 m. lapkričio 18 d. Komisijos priimtą griežtesnės priežiūros ataskaitą[5], ir atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes, susidariusias dėl koronaviruso protrūkio.

BENDRASIS VERTINIMAS

Ataskaita buvo parengta atsižvelgiant į besitęsiančią pandemiją ir plitimo valdymo priemones, taip pat į lūkesčius, susijusius su laipsnišku ekonomikos atvėrimu, kuriam sąlygas sudarė skiepijimo kampanija. 2020 m. Graikijos ekonomika susitraukė 8,2 %, t. y. šiek tiek mažiau, nei tikėtasi, tačiau šis rodiklis vis tiek yra gerokai didesnis, palyginti su visos ES ekonomikos susitraukimu, ir taip iš esmės yra dėl turizmo sektoriaus įtakos ekonomikai. Didėjant koronaviruso atvejų skaičiui, valdžios institucijos išlaikė 2020 m. pabaigoje ir šių metų pradžioje nustatytus asmenų judėjimo apribojimus ir plitimo valdymo priemones, tačiau visai neseniai, laikydamosi atsargumo priemonių, pradėjo atverti turizmo sektorių užsienio turistams. Vyriausybė pateikė papildomas 2021 ir 2022 m. skirtas fiskalinės politikos priemones, kad palaikytų ekonomikos atsigavimą ir privačias investicijas. Todėl tikimasi, kad fiskalinės politikos kryptis išliks remiamojo pobūdžio ir ja toliau bus švelninamas krizės poveikis darbo rinkai ir socialinei padėčiai. Užimtumo apsaugos priemones ES remia visų pirma naudodama naująją laikinos finansinės paramos priemonę nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE) ir Europos socialinį fondą. Prognozuojama, kad dėl laipsniškai atsinaujinančio darbuotojų samdymo, taip pat ekonomikos atvėrimo 2021 m. užimtumas šiek tiek išaugs. Tikėtina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytų reformų ir investicijų vykdymo pradžia turėtų būtų papildoma augimo paskata ir suteikti pagreitį pastangoms modernizuoti ekonomiką ir mažinti nedarbą, skurdą bei socialinę atskirtį[6].

Valdžios institucijos padarė tinkamą pažangą įgyvendindamos reformas įvairiose politikos srityse, įskaitant priemones, kurios padės valdyti socialinį ir ekonominį pandemijos poveikį ir palengvins naujų viešųjų investicijų įgyvendinimą. Visų pirma:

- **Tikimasi, kad nemokumo reforma įsigalios, kaip sutarta, birželio 1 d.**, po to, kai kovo 1 d. įsigaliojo įmonių sanavimo ir bankroto sistema. Šis kodeksas yra esminė nemokumo sistemos reformos dalis ir jo įsigaliojimas yra labai svarbaus įgyvendinimo darbo, susijusio su išsamiomis jos specifikacijomis, taip pat su IT platformos, sujungtos su bankų sistemomis, sukūrimu, rezultatas. Tikimasi, kad pardavimo ir atgalinės nuomos subjekto kūrimo procesas užtruks gerokai ilgiau, nei tikėtasi iš pradžių, tačiau šiuo atveju nereikės keisti atitinkamų teisės nuostatų ir tai

[5] https://ec.europa.eu/info/publications/enhanced-surveillance-report-greece-november-2020_en.

[6] Šioje ataskaitoje pateikiamos nuorodos į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę nėra susijusios su jokiu Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano vertinimu ir jokiu būdu negali būti naudojamos išankstinei nuomonei apie tai, kaip Komisija vertina planą, susidaryti.

neturės įtakos kitų sistemos aspektų įgyvendinimui ar neseniai patvirtintam vykdymo užtikrinimo priemonių sustabdymo panaikinimui. Įgyvendinant schemą gali būti patiriama didelių fiskalinių išlaidų, jeigu ji būtų priskirta valdžios sektoriui, todėl valdžios institucijos raginamos ją įgyvendinti taip, kad būtų išvengta šios rizikos.

- **Valdžios institucijos praplėtė programą „Hercules“, kad padėtų toliau mažinti neveiksnias paskolas.** Programa buvo pagrindinis veiksnys, padėjęs iš esmės sumažinti neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykį nuo daugiau nei 40 % 2019 m. pabaigoje iki 30,2 % 2020 m. pabaigoje[7]. Tikimasi, kad išplėtus programą Graikijos bankams bus sudarytos sąlygos toliau mažinti savo neveiksnias paskolas ir bus remiamos jų pastangos 2022 m. pasiekti vienaženklį neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykio rodiklį, laikantis neseniai peržiūrėtų jų neveiksnių paskolų mažinimo strategijų, pateiktų priežiūros institucijai. Šių plataus užmojo planų sėkmė priklauso nuo įvairių veiksnių, pavyzdžiui, naujų neveiksnių paskolų srauto masto ir ekonominių ir rinkos sąlygų.

- **Tikimasi, kad Nepriklausomos valstybės pajamų institucijos išsami žmogiškųjų išteklių reforma įsigalios birželio 1 d.** Tikimasi, kad reforma padės Nepriklausomai institucijai įgyvendinti konkretų įsipareigojimą užtikrinti tinkamų darbuotojų įdarbinimą ateityje.

- **Valdžios institucijos baigė įgyvendinti vietos viešojo transporto subsidijų sistemos reformą**, kuri yra konkretus įsipareigojimas, ir nacionaliniu lygmeniu diegia **trečiąjį ir paskutinį garantuotų minimalių pajamų (GMP) ramstį** – tai taip pat yra konkretus įsipareigojimas, sudarantis sąlygas nuo birželio 1 d. teikti socialinę paramą ir teikti GMP gavėjams pritaikytas užimtumo paslaugas. Garantuotų minimalių pajamų reforma turėjo pastebimą poveikį skurdo mažinimui, tačiau žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, dalis tebėra didžiausia ES (30 % 2019 m.). Rugsėjo mėn. valdžios institucijos priims teisės aktus, kuriais įteisins **funkcionalumu pagrįstos negalios vertinimo sistemos naudojimą**, kad būtų galima įvertinti, ar asmuo gali gauti išmokas pagal jų naują bandomąją asmeninės paramos neįgaliesiems programą. Tai reiškia, kad nuo kitų metų pirmojo ketvirčio naujoji vertinimo sistema bus naudojama tiesiogiai priimant sprendimus dėl išmokų natūra, užuot toliau naudojus bandomąją funkcionalumo vertinimo sistemą.

- **Valdžios institucijos patvirtino iš esmės pertvarkytą viešųjų pirkimų sistemą**, naują koncepcinę sistemą, susijusią su **viešojo administravimo institucijų vidaus kontrole**, ir teisės aktus, kuriais sukuriama **strateginių projektų duomenų bazė**. Teisės aktą dėl **projektų rengimo priemonės** dideliems investiciniams projektams sukūrimo tikimasi priimti birželio mėn. pradžioje. Nors visapusiškas šių priemonių įgyvendinimas ateityje turės būti tęsiamas, šie žingsniai yra esminiai siekiant sėkmingai pradėti įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtrauktos reformos ir investicijos papildo reformas, kurios stebimos taikant griežtesnę priežiūrą, tačiau jų

[7] Šaltinis: Graikijos bankas, neveiksnių paskolų dalis, palyginti su visa bendrąja paskolų pavieniams klientams suma. Šis skaičius skiriasi nuo nuodugnioje apžvalgoje nurodyto skaičiaus, nes pastarąjį pranešė Europos Centrinis Bankas ir jis parodo neveiksnių paskolų dalį, palyginti su visa bendrąja paskolų ir avansų suma, jis pateikiamas konsoliduotu pagrindu (t. y. įskaitant į vardiklį įtrauktus centriniuose bankuose esančius pinigų likučius ir kitus indėlius iki pareikalavimo).

įgyvendinimo laikotarpis ilgesnis ir jomis, kai tinkama, toliau plėtojamos reformos, kurios buvo pradėtos taikant griežtesnę priežiūrą.

- **Valdžios institucijos įvykdė konkretų įsipareigojimą – pasiekė 30 % centralizuotų viešųjų pirkimų, susijusių su išlaidomis sveikatos priežiūrai, tikslą** ir kartu ėmėsi veiksmų, kad paspartintų lėšų susigrąžinimą ir iš naujo pradėtų darbą, susijusį su pirminės sveikatos priežiūros reforma.

- **Aukščiausiosios civilinio personalo atrankos tarybos pajėgumai buvo sustiprinti**, taip pat padaryta nemaža pažanga įgyvendinant integruotą viešojo administravimo institucijų žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą. Laikinųjų darbuotojų įdarbinimo ribos dar rengiamos ir bus įgyvendintos tik nuo 2022 m., tačiau valdžios institucijos įsipareigojo 2021 m. spalio mėn. įgyvendinti sutartą laikinųjų pareigybių skaičiaus mažinimą.

Reformos tęstos ir kitose svarbiose srityse. Valdžios institucijos daro tinkamą pažangą kurdamos 1-ojo lygmens **funkcinę viešųjų sąskaitų klasifikaciją**, kuri turi būti užbaigta 2021 m. spalio mėn., ir parengė jos 2-ojo lygmens įgyvendinimo iki 2022 m. balandžio mėn. veiksmų gaires. Funkcinė klasifikacija yra esminis biudžeto ir politikos formavimo aspektas. Buvo imtasi svarbių žingsnių, įskaitant naujus pirminės ir antrinės teisės aktus, siekiant **supaprastinti investicijų licencijavimo** reikalavimus ir reformuoti **tikrinimo sistemą.** Nepaisant plačios reformų sektorinės aprėpties, su švietimo veiklą vykdančių įmonių licencijavimu susijusios sritys nebuvo įtrauktos į dabartinį dokumentų rinkinį, tačiau valdžios institucijos šiuos klausimus išspręs iki 2021 m. rugsėjo mėn. Vykdant licencijavimo ir tikrinimo IT sistemos diegimo konkursą kilo sunkumų, tačiau galiausiai konkursą buvo galima tęsti ir neseniai paskelbtas galutinis sprendimas dėl sutarties skyrimo. Remiantis peržiūrėtomis veiksmų gairėmis, galima teigti, kad **kadastro reforma** yra įgyvendinama, padaryta nemaža pažanga užbaigiant kadastrinius matavimus, kuriant kadastro biurus ir rengiant **miškų žemėlapius.** Dėl pandemijos pratęsus laikotarpį prieštaravimams pateikti ir administracinėms ir teisėkūros kliūtims pašalinti, 95 % visų žemėlapių bus patvirtinti per pirmąjį 2022 m. ketvirtį. Atsižvelgdama į valdžios institucijų paskelbtas atnaujintas ministerijos rekomendacijas, **Graikijos turto ir dalyvavimo valdant turtą įmonė** rengia atnaujintą strateginį planą, kuriame daug dėmesio dabar skiriama rinkos principais grindžiamam turto valdymui, taip pat imamasi sveikintinų veiksmų, siekiant stiprinti įmonės, kaip aktyvios akcininkės, vaidmenį. Nemaža pažanga padaryta vykdant keletą **privatizavimo sandorių**, įskaitant projektą „Hellinikon“, kelis regioninius uostus, nekilnojamąjį turtą ir požemines gamtinių dujų saugyklas Pietų Kavaloje. Padaryta ribota pažanga vykdant likusius dar nebaigtus veiksmus, susijusius su „Egnatia“ koncesija, ir darbai vėluoja. Galiausiai valdžios institucijos priėmė atitinkamas priemones, kad įgyvendintų likusias **Kovos su korupcija valstybių grupės rekomendacijas** ir parengė tvarkaraštį konkrečiam įsipareigojimui užbaigti kartu užbaigdama ilgai lauktus patobulinimus, susijusius su turto deklaravimo procedūros įgyvendinimu.

Valdžios institucijos imasi priemonių, kad įveiktų pandemijos nulemtus vėlavimus. Pirma, kitaip nei pagal pradinį planą, 2020 m. gruodžio mėn. – 2021 m. vasario mėn. **įsiskolinimai** padidėjo 96 mln. EUR, daugiausia dėl tam tikrų subjektų likvidumo trūkumo. Valdžios institucijos ėmėsi priemonių padėčiai ištaisyti ir pateikė atnaujintą įsiskolinimų panaikinimo planą, kuriame patvirtinti ankstesni sutarti tikslai, kartu atsižvelgdamos į naują išsamią veiksnių, kurių vyriausybė tiesiogiai nekontroliuoja, analizę. Tikimasi, kad analizė, dėl kurios susitarta su Europos institucijomis, prisidės prie tikslų patikimumo ir padės juos

pasiekti. Tuo pat metu valdžios institucijos daro pažangą įgyvendindamos struktūrines priemones, kad atsižvelgtų į Graikijos audito rūmų rekomendacijas, kurios iš esmės yra orientuotos į IT patobulinimus, veiksmingų vidaus kontrolės sistemų sukūrimą, įdarbinimą ir atlyginimo procedūrų patobulinimą, ir dauguma šių rekomendacijų turi būti įgyvendintos iki 2021 m. vidurio. Antra, valdžios institucijos sėkmingai užbaigė **ENFIA turto** mokesčio pervertinimo užduotį ir susitarė mokesčių deklaracijų teikimą iš 2022 m. rugpjūčio mėn. perkelti į pirmąjį 2022 m. ketvirtį, nes reformą įgyvendinti dar 2021 m. nebeįmanoma. Trečia, tęsiama **nustatytojo minimaliojo darbo užmokesčio** atnaujinimo procedūra, kurią tikimasi užbaigti iki liepos mėn. pabaigos, o dėl ilgai lauktos **darbo kodekso reformos** pradėtos viešos konsultacijos. Šį teisės aktą planuojama pateikti parlamentui pirmąją birželio mėn. savaitę ir juo bus iš esmės atnaujinti darbo teisės aktai ir atveriamos galimybės jį kodifikuoti – tai yra konkretus įsipareigojimas. Galiausiai įgyvendinant **teismų sistemos reformas** padaryta tam tikra sveikintina pažanga: priimtas teismo darbuotojų kodeksas ir antrinės teisės aktai, skirti statistinių duomenų rinkimo skyriui („JustStat“), taip pat bus tęsiamas darbas, susijęs su kitais svarbiais įstatymais ir specialių kolegijų sudarymu. Teismų skaitmeninimas įgavo pagreitį, tačiau privalomą e. dokumentų pateikimo sistemą diegti smarkiai vėluojama ir jos diegimas pasistūmėjo tik administraciniuose teismuose, nes šios sistemos įgyvendinimas civiliniuose ir baudžiamuosiuose teismuose apima bylų valdymo sistemos antrojo etapo plėtrą, dėl to 2021 m. liepos mėn. bus pakartotinai skelbiamas platesnio masto konkursas. Europos institucijos paskatino valdžios institucijas remti neprivalomą e. dokumentų pateikimą civiliniams ir baudžiamiesiems teismams.

Nepaisant didelės pažangos nemokumo teisės aktų srityje, su pandemija susiję teismo proceso pertrūkiai 2021 m. pirmąjį ketvirtį toliau darė įtaką kitų finansų sektoriaus reformų įgyvendinimui, tačiau procesai palaipsniui atnaujinami. Tai visų pirma pasakytina apie susikaupusių ankstesnių namų ūkių nemokumo bylų nagrinėjimą. Šiuo metu įgyvendinamos konkrečios veiksmų gairės, skirtos bylų nagrinėjimui paspartinti, tačiau dabar tikėtina, kad visos bylos bus užbaigtos vėliau nei 2021 m. pabaigoje, kaip buvo numatyta. Horizontalus vykdymo užtikrinimo bylų, įskaitant aukcionus, sustabdymas, kuris galioja nuo 2020 m. lapkričio mėn. ir buvo įvertintas kaip galintis daryti neigiamą poveikį neveiksnių paskolų mažinimui, 2021 m. balandžio mėn. buvo panaikintas taip sudarant sąlygas laipsniškai atnaujinti visus vykdymo užtikrinimo veiksmus. Dauguma aukcionų bus iš naujo suplanuoti po vasaros, taigi bendras 2021 m. vykdytinų aukcionų skaičius sumažės ir neviršys prieš pandemiją buvusių lygių. Valdžios institucijos taip pat rengia tolesnius veiksmus, kad padėtų užtikrinti 2020 m. gruodžio mėn. priimtų priemonių laikymąsi ir taip pagerinti aukcionų vykdymą, ir patvirtino, kad peržiūrėtas Civilinio proceso kodeksas, kuriuo, be kita ko, bus užbaigta aukcionų reforma, bus priimtas 2021 m. liepos mėn. ir įsigalios prieš prasidedant kitiems teismų veiklos metams pasibaigus vasarai. Pandemija toliau trukdė daryti pažangą, susijusią su pareikalautų išmokėti valstybės garantijų tvirtinimu, tačiau tikimasi, kad jau įdiegtos priemonės leis greičiau patvirtinti minėtas garantijas per antrąjį metų ketvirtį.

Apskritai šioje ataskaitoje daroma išvada, kad Graikija ėmėsi būtinų veiksmų savo prisiimtiems įsipareigojimams įvykdyti, nepaisant dėl pandemijos susidariusių sudėtingų aplinkybių. Valdžios institucijos pasiekė rezultatų įgyvendindamos įvairias pagrindines reformas, įskaitant reformas srityse, kurios bus labai svarbios valdant ilgalaikes dabartinės ekonomikos krizės pasekmes ir stiprinant viešojo administravimo institucijų gebėjimus sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Europos institucijos teigiamai vertina glaudų ir konstruktyvų bendradarbiavimą visose srityse ir skatina valdžios institucijas išlaikyti ryžtą ir prireikus sustiprinti pastangas mažinti iš dalies

pandemijos sukeltus vėlavimus, visų pirma susijusius su finansų sektoriaus reformų įgyvendinimu.

MAKROEKONOMINIAI POKYČIAI

Koronaviruso pandemijos poveikis nulėmė Graikijos ekonomikos kryptį 2020 m. Graikijos metinis bendrasis vidaus produktas 2020 m. susitraukė 8,2 % ir tai atspindi plitimo valdymo priemonių poveikį ekonominei veiklai, ypač turizmo sektoriui. Nepaisant griežtesnių apribojimų siekiant stabdyti pandemijos plitimą per paskutinį metų ketvirtį, Graikijos ekonomika kas ketvirtį sparčiai augo po 2,7 %. Tai lėmė didesnės valdžios sektoriaus išlaidos ir stiprus grynojo eksporto augimas. Vartojimo kainos nukrito daugiausia dėl didelio energijos kainų defliacinio spaudimo ir ekonomikos sąstingio.

Paramos užimtumui priemonės padėjo apsaugoti darbo rinką: nepaisant didelių pandemijos sukeltų ekonominių sutrikimų, 2020 m. nedarbo lygis išliko 16,3 %. Tačiau, palyginti su praėjusiais metais, užimtumas sumažėjo, visų pirma dėl mažesnio turizmo sektoriuje įdarbinamų naujų darbuotojų skaičiaus. Pagrindinė priemonė, kuria apsaugoma darbo rinka, buvo įdiegta dar 2020 m. pradžioje ir pagal ją remiami darbuotojai, kurių darbo sutartys buvo laikinai sustabdytos, išsaugant jų darbo vietas. 2021 m. kovo mėn. darbuotojų, kurių darbo sutartys buvo sustabdytos, skaičius pasiekė 547 000 (128 400 įmonių) ir yra daugiau kaip tris kartus didesnis nei 2020 m. spalio mėn., kai Graikijoje prasidėjo antroji pandemijos banga. Be to, pagal 2020 m. spalio mėn. pradėtą užimtumo subsidijų programą iki šiol suteikta galimybė dirbti beveik 30 000 asmenų, iš kurių 4 600 anksčiau buvo ilgalaikiai bedarbiai. Pagal sutrumpinto darbo laiko tvarką („Synergasia“), kuri remiama laikinos finansinės paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE) lėšomis, toliau buvo teikiama parama apytiksliai 17 000 darbuotojų, dirbančių 1 600 įmonių (2021 m. vasario mėn. duomenimis).

Dėl pratęstų plitimo valdymo priemonių ekonomikos atsigavimas trumpuoju laikotarpiu veikiausiai bus šiek tiek lėtesnis, nei prognozuota anksčiau, tačiau pradėjus (kaip tikimasi) įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą turėtų būti paskatintas augimas ateityje. Manoma, kad griežtesnės plitimo valdymo priemonės 2021 m. pirmąjį ketvirtį turės neigiamą poveikį ekonomikos atsigavimo tempui. Tačiau nuolatinė skiepijimo pažanga ir laipsniškas turizmo sektoriaus atvėrimas gali paspartinti ekonominę veiklą antrąjį pusmetį. Pagal Komisijos 2021 m. pavasario prognozę numatoma, kad Graikijos realusis BVP 2021 m. augs 4,1 %, o 2022 m. – 6,0 %, daugiausia dėl 2021 m. antrojo pusmečio ir vėlesnių investicijų. Tikimasi, kad teigiamą poveikį turės ir grynasis eksportas ir šį poveikį sustiprins laipsniškas turizmo sektoriaus atvėrimas. Tikėtina, kad privatus vartojimas padidės dėl dalies ankstesniais metais atidėtų ir vėliau realizuotų pirkinių. Dėl tikėtino namų ūkių išlaidų padidėjimo ir jo nulemto darbui imlesnių paslaugų sektoriaus atsigavimo darbuotojams, kuriems dabar taikomos užimtumo rėmimo sistemos, taip pat turėtų būti lengviau grįžti į nuolatinį darbą, taip sudarant sąlygas laipsniškai atsisakyti paramos priemonių. Prognozuojama, kad dėl paslaugų sektoriaus keliamo kainų spaudimo ir mažos pramoninių prekių paklausos 2021 m. infliacija išliks šiek tiek neigiama. Tikimasi, kad, ekonominei veiklai grįžtant į priešpandeminį lygį ir palaipsniui atsigaunant turizmo veiklai, 2022 m. vartotojų kainos pamažu atsigaus.

Komisijos 2021 m. pavasario prognozėje atsižvelgiama į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nurodytas reformas ir investicijas. Plane numatyti įvairūs brandūs investiciniai projektai, visų pirma žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, tvaraus ir integracinio augimo srityse, taip pat kitos augimą skatinančios išlaidos, ir juos tikimasi

pradėti greitai įgyvendinti antrąjį 2021 m. pusmetį. Tikėtina, kad šios investicijos, kuriomis skatinama Graikijos žalioji ir skaitmeninė pertvarka, bus stiprus postūmis ekonomikos atsigavimui ir dėl jų 2021 ir 2022 m. augimas vidutiniškai padidės maždaug 1,3 procentinio punkto. Planu siekiama ne tik didinti konkurencingumą ir našumą, bet ir skatinti užimtumą ir įtraukų ekonomikos atsigavimą.

Neapibrėžtumas dėl perspektyvų tebėra didelis. Nepaisant sparčiai vykdomos skiepijimo kampanijos, pandemijos raida vidaus ir tarptautiniu lygmeniu išlieka labai neapibrėžta. Tai sukelia pasekmių turizmui ir su turizmu susijusiems sektoriams, pavyzdžiui, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriui, maisto tiekimui ir paslaugų teikimui, kurie sudaro santykinai didelę Graikijos ekonomikos dalį. Neapibrėžtumas taip pat yra susijęs su įmonių ir bankų sektoriaus atsigavimo sparta po to, kai bus palaipsniui atsisakyta paramos priemonių, nes tai galėtų kelti spaudimą įmonių likvidumui ir galbūt mokumui. Tikimasi, kad skardžio efektą sušvelnins neseniai parengta subsidijų, kuriomis remiamos verslo paskolos, schema. Tebėra kliūčių gauti finansavimą, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms, tačiau tikimasi, kad ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nurodytomis priemonėmis bus sudarytos lengvesnės sąlygos gauti finansavimą. Pokyčiai darbo rinkoje trumpuoju laikotarpiu iš esmės priklausys nuo paramos darbo rinkai priemonių palaipsnio atsisakymo, kurį reikės atidžiai valdyti. Išorės geopolitiniai veiksniai ir galimas migracijos krizės atsinaujinimas nuslūgus pandemijai išlieka neapibrėžtumo šaltiniu. Kita vertus, per pandemiją sukauptos santaupos galėtų prisidėti prie išlaidų didėjimo ateityje. Dėl infliacijos pažymėtina, kad ekonominių perspektyvų neapibrėžtumas sukelia nuostolių riziką atsižvelgiant į numatytas projekcijas.

1 lentelė. **Pagrindinių makroekonominių kintamųjų santrauka (%)**

Realiojo BVP augimas	Realiojo B\' I	Realiojo B\'	Realiojo B\
Užimtumo augimas	-1,3	0,4	0,7
Nedarbo lygis	16,3	16,3	16,1
Suderinto vartotojų kainų indekso augimas	-1,3	-0,2	0,6

Šaltinis: Europos Komisija

FISKALINIAI POKYČIAI

Graikijos pirminis deficitas, stebimas taikant griežtesnę priežiūrą, 2020 m. pasiekė 7,5 % BVP. Pablogėjimą, palyginti su Komisijos 2020 m. rudens prognoze, galima paaiškinti papildomomis priemonėmis, kurių vyriausybė ėmėsi siekdama susidoroti su antrąja pandemijos banga paskutiniais 2020 m. mėnesiais. Be to, Eurostatas patikslino keletą statistinių klausimų, po kurių fiskalinis balansas tapo mažesnis. Svarbiausia statistinė peržiūra yra susijusi su sprendimu visas tikėtinas neišmokėtų valstybės garantijų patvirtinimo išlaidas perkelti į 2020 m. Remiantis šia peržiūra 2020 m. deficitas padidintas 1,2 % BVP, kuris neturės jokio poveikio valdžios sektoriaus skolos lygiui. Kitas svarbus sprendimas, kurį priėmė statistikos institucijos, buvo susijęs su lėšų susigrąžinimo mechanizmo fiskalinių duomenų registravimu. Dėl nuolat besikaupiančių nesusigrąžintų lėšų sumų statistikos institucijos nusprendė atsisakyti ankstesnės registravimo praktikos, pagal kurią susikaupusios išlaidos buvo nustatomos pagal lėšų susigrąžinimo viršutines ribas, ir registruoti visas susigrąžintinas lėšas ir lengvatas jas faktiškai susigrąžinus ar kompensavus. Remiantis skaičiavimais, 2020 m. šis pokytis padarė neigiamą 0,3 % BVP poveikį balansui, o ankstesnis

fiskalinis balansas 2012–2019 m. laikotarpiu vidutiniškai pablogėjo 0,2 % BVP ir neturėjo jokio poveikio valdžios sektoriaus skolos dydžiui.

2021 m. fiskalinė politika išliks skatinamojo pobūdžio ir tikėtina, kad daugumos fiskalinių priemonių, priimtų siekiant sušvelninti socialinį ir ekonominį krizės poveikį, palaipsniui bus atsisakyta 2022 m. Valdžios institucijos toliau teiks paramą, kad 2021 m. spręstų pandemijos sukeltas problemas, ir šiuo tikslu pratęs ankstesnių priemonių, kurių buvo imtasi reaguojant į trečiąją užsikrėtimų bangą, galiojimą. Jos apima tolesnį grąžintinų avansų paketo didinimą (valstybės paramą nuo pandemijos nukentėjusioms įmonėms, skiriamą paskolų su sąlyginiu subsidijos komponentu forma), didesnę fiskalinę paramą, skirtą darbuotojams, kurių darbo sutartys buvo laikinai sustabdytos, didesnes išlaidas sveikatos priežiūrai ir ilgesnius mokesčių atidėjimo terminus. Remiantis dabartine prielaida dėl laipsniško izoliavimo priemonių švelninimo, tikimasi, kad dauguma įmonėms ir namų ūkiams, tiesiogiai nukentėjusiems nuo pandemijos, skirtų priemonių nuo 2022 m. nebebus taikomos.

Numatytos papildomos priemonės, kad būtų toliau remiamas ekonomikos gaivinimas 2022 m., įskaitant ypač reikalingą mokestinės naštos įmonėms mažinimą. Sumažintas socialinio draudimo įmokų tarifas ir sumažintas socialinio solidarumo mokestis privačiajame sektoriuje bus toliau taikomi ir 2022 m. Valdžios institucijos taip pat nusprendė 2021 m. nuo 100 % iki 70 % sumažinti įmonių pelno mokesčio išankstinį mokėjimą ir nuo 2022 m. taikyti 80 % tarifą. Šia priemone siekiama užtikrinti likvidumą ir privačias investicijas, nes kitu atveju įmonės, vėl pradėdamos gauti pelną[8], turėtų mokėti beveik 50 % efektyviojo mokesčio tarifo, todėl kiltų didelis pavojus privačioms investicijoms. Be to, įmonių pelno mokestis nuo 2021 mokestinių metų bus sumažintas dviem procentiniais punktais, t. y. iki 22 %. Ši priemonė turi nedidelį neigiamą nuolatinį poveikį viešiesiems finansams, kuris sudaro apytiksliai 0,1 % BVP, tačiau tai yra žingsnis tinkama kryptimi sprendžiant įsisenėjusį didelės mokestinės naštos įmonėms klausimą[9]. Šios priemonės poveikis bus atsvertas nuolat didinant pajamas atsinaujinančiosios energijos šaltinių sąskaitoje, galiojančioje nuo 2021 m. ir vėliau, visų pirma dėl apyvartinių taršos leidimų ir dyzelino vartojimui nustatyto žaliojo mokesčio.

Komisijos 2021 m. pavasario prognozėje numatoma, kad pirminis deficitas, stebimas taikant griežtesnę priežiūrą, 2021 m. pasieks 7,3 % BVP, o 2022 m. – 0,5 % BVP, ir šie rodikliai iš esmės atitinka valdžios institucijų projekcijas[10]. Šioje projekcijoje

[8] Graikijoje įmonės moka pelno mokesčio avansą, kuris skaičiuojamas pagal jų ankstesnių metų pelną ir kuris patikslinamas kitais metais, paaiškėjus pelno dydžiui. Tai reiškia, kad jeigu įmonė T-1 metais pirmą kartą gauna pelną, tuomet T metais ji turės sumokėti 24 % pelno mokesčio, mokėtino T metais, avansą ir 24 % įmonių pelno mokestį už T-1 metais gautą pelną taikant patikslinimo mechanizmą, nes ankstesniais metais nebuvo sumokėtas joks avansas. Taigi T metais efektyvusis mokesčio tarifas yra 48 %.

[9] Žr. 2-ąją griežtesnės priežiūros ataskaitą (2019 m. vasario mėn.), kurioje pateikiama mokesčių naštos analizė.

[10] Bendroji nukrypti leidžianti išlyga buvo pradėta taikyti 2020 m. kovo mėn. susitarus Europos Komisijai ir Europos Vadovų Tarybai ir 2021 m. toliau taikoma, kaip nurodyta 2021 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje. Pagal bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą leidžiama laikinai nukrypti nuo biudžeto reikalavimų, įskaitant Graikijos fiskalinius tikslus, stebimus taikant griežtesnę priežiūrą, jei tai nekelia pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu. 2021 m. kovo mėn. Komisija priėmė komunikatą, kuriame siūlo didelę skolą turinčioms valstybėms narėms, pvz., Graikijai, 2022 m. vykdyti apdairią fiskalinę politiką kartu išlaikant nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir naudojant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijas papildomiems kokybiškiems investiciniams projektams ir struktūrinėms reformoms finansuoti. Remdamasi savo 2021 m. pavasario prognoze, birželio

atsižvelgiama į laipsnišką fiskalinės paramos priemonių nutraukimą ir tikėtiną ekonomikos atsigavimą. Ji taip pat apima išlaidas, susijusias su grąžintinais avansais (valstybės parama nuo pandemijos nukentėjusioms įmonėms, skiriama paskolų su sąlyginiu subsidijos komponentu forma). Atidėjiniai per pandemiją suteikiamoms garantijoms 2020 m. pasiekė rekordinį dydį. Kita vertus, pagal programą „Hercules“ suteiktos garantijos gali daryti poveikį fiskaliniam balansui tik ateityje, jeigu ir kai jų bus pareikalauta. Komisijos pavasario prognozėje atsižvelgiama į didelio masto finansinę paramą, kurią lems ekonomikos augimą skatinančios reformos ir investicijos, įtrauktos į Graikijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą; tikimasi, kad jos iš esmės parems ekonomiką ir sustiprins potencialų augimą. Tai savo ruožtu padės užsitikrinti saugią fiskalinę būklę. Valdžios institucijų 2021 m. stabilumo programoje prognozuojama, kad pirminis deficitas 2021 m. pasieks 7,2 % BVP, o 2022 m. – 0,3 % BVP.

2 lentelė. **Pagrindiniai fiskalinių projekcijų veiksniai**

	2020 fakt.	2021 proj.	2022 proj.
Visos pajamos, mlrd. EUR	**82,9**	**84,6**	**90,0**
% BVP	**50,0**	**49,2**	**48,9**
	lygis	*metinis pokytis (mlrd. EUR)*	
Visos pajamos, mlrd. EUR	**82,9**	**1,7**	**5,5**
Makrolygis		1,0	3,0
Pajamų priemonės		-2,1	1,2
Nemokestinės pajamos ir mokėjimo reikalavimai ES fondams		0,5	0,9
Kiti koregavimai		2,2	0,4
Visos pirminės išlaidos, mlrd. EUR	**95,3**	**97,1**	**90,9**
% BVP	**57,5**	**56,5**	**49,4**
	lygis	*metinis pokytis (mlrd. EUR)*	
Visos pirminės išlaidos, mlrd. EUR	**95,3**	**1,8**	**-6,2**
Kompensacijos darbuotojams	22,3	0,4	0,2
Socialiniai pervedimai	39,5	0,9	-0,3
Investicijos	5,2	3,8	2,0
Tarpinis vartojimas	8,7	1,3	-0,5
Kitos išlaidos ir atsargos	19,8	-4,6	-7,5
Pirminis balansas pagal griežtesnės priežiūros kriterijus, mlrd. EUR	**-12,4**	**-12,6**	**-0,9**
% BVP	**-7,5**	**-7,3**	**-0,5**

Šaltinis: Europos Komisija

Valdžios institucijos priėmė antrinės teisės aktus, kuriuose nustatyti pakartotinio dalyvavimo mokestinio sureguliavimo schemoje dėl mokestinių įsipareigojimų, kurių vykdymas buvo nutrauktas prieš pandemiją, kriterijai. Šie teisės aktai yra taisyklių, dėl kurių susitarta rengiant 8-ąją griežtesnės priežiūros ataskaitą, dalis ir jais suteikiama antroji galimybė tiems, kurie pasitraukė iš ankstesnių sureguliavimo schemų po to, kai 2019 m. lapkričio mėn. buvo atlikta sistemos peržiūra. Juose nustatyti turto, pajamų nuostolių ir griežtos atitikties kriterijai, kurie yra sveikintina sistemos naujovė.

2 d. Komisija laikėsi nuomonės, kad sąlygos, kurioms esant 2022 m. bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą reikėtų toliau taikyti, o 2023 m. jos taikymą nutraukti, yra įvykdytos. Nutraukus bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymą bus toliau atsižvelgiama į konkrečių šalių padėtį. Žr. Komisijos komunikatą „Ekonominės politikos koordinavimas 2021 m.: COVID-19 įveikimas, atsigavimo rėmimas ir ekonomikos modernizavimas“, Briuselis, 2021 6 2, COM(2021) 500 *final*.

Fiskalinė rizika išlieka reikšminga. Šią riziką iš esmės lemia neapibrėžtumas, susijęs su pandemijos raida, ir toliau skiriama fiskalinė parama, kuri gali tapti būtina siekiant sušvelninti socialinį ir ekonominį sveikatos krizės poveikį. Papildoma rizika yra susijusi su faktinėmis valstybės garantijų išlaidomis ir su grąžintinų avansų mokėjimo per pandemiją pratęsimu. Vykdant planuotą pažeidžiamiems skolininkams priklausančio turto pardavimą ir taikant atgalinės nuomos schemą gali būti patiriama daug fiskalinių išlaidų, jeigu toks turtas klasifikuojamas kaip priklausantis valdžios sektoriui[11]. Rizika, kylanti dėl bylinėjimosi su valstybės nekilnojamojo turto bendrove (ETAD), ir nuolatiniai teisiniai ginčai dėl ankstesnių reformų, kaip aprašyta ankstesnėse ataskaitose, išlieka rimta problema. Ateityje fiskalinį balansą gali sutrikdyti atsinaujinę migracijos srautai. Galiausiai prognozėje daroma prielaida, kad biudžeto viršutinės ribos bus visiškai pasiektos; jų nepasiekus, fiskalinis rezultatas pagerėtų ekonomikos augimui skirtų viešųjų išlaidų sumažinimo sąskaita.

VALSTYBĖS FINANSAVIMAS

Vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumai nuo 2021 m. vasario mėn. yra stabilūs ir penkerių metų termino obligacijų atveju sudaro apytiksliai 60 bazinių punktų. Palankias finansavimo sąlygas toliau palaiko Europos Centrinio Banko skatinamoji pinigų politikos pozicija, įskaitant jo specialiąją pandeminę pirkimo programą. Graikija toliau dalyvavo obligacijų rinkoje ir tęsė savo finansavimo plano įgyvendinimą. Kovo mėn. išleidus 30 metų trukmės vyriausybės obligacijas, kurių pajamingumas yra šiek tiek mažesnis nei 2 %, buvo gauta 2,5 mlrd. EUR. Aukciono paklausa daugiau nei 10 kartų viršijo pasiūlą ir tai buvo pirmosios nuo 2007 m. išleistos 30 metų trukmės Graikijos valstybės obligacijos. Be to, kovo mėn. Graikija anksčiau termino grąžino dalį paskolų iš Tarptautinio valiutos fondo ir tai yra sveikintinas žingsnis, padedantis sumažinti valiutos kurso riziką ir siunčiantis tinkamą signalą rinkoms. Likusi paskolų suma, kurią reikia sumokėti Tarptautiniam valiutos fondui, sudaro 1,8 mlrd. EUR. Valdžios sektoriaus pinigų atsargos 2021 m. kovo mėn. pabaigoje sudarė apytiksliai 28 mlrd. EUR. Remiantis dabartinėmis fiskalinėmis projekcijomis, šios sumos pakaktų valdžios sektoriaus poreikiams patenkinti ilgiau nei vienus metus. 2021 m. balandžio mėn. „Standard & Poor“ padidino Graikijos valstybės kredito reitingą vienu punktu, t. y. nuo BB− iki BB kartu išlaikydama teigiamą perspektyvą. Atnaujinus šį reitingą, Graikijos valstybės reitingas dabar yra tik dviem punktais žemesnis už dviejų reitingų agentūrų suteiktą investicinį reitingą.

SKOLOS TVARUMO ANALIZĖ

Atnaujinta skolos tvarumo analizė atlikta atsižvelgiant į Komisijos 2021 m. pavasario prognozėje atnaujintą makroekonominę ir fiskalinę perspektyvą. Metodika buvo paskelbta 8-ojoje griežtesnės priežiūros ataskaitoje. Sistemoje vadovaujamasi Komisijos skolos tvarumo stebėjimo sistema („Commission Debt Sustainability Monitor“) ir įvertinami papildomi alternatyvūs scenarijai. Išankstinės palūkanų normos, naudotos darant prielaidas dėl palūkanų normų, nustatytos 2021 m. kovo mėn. pabaigoje.

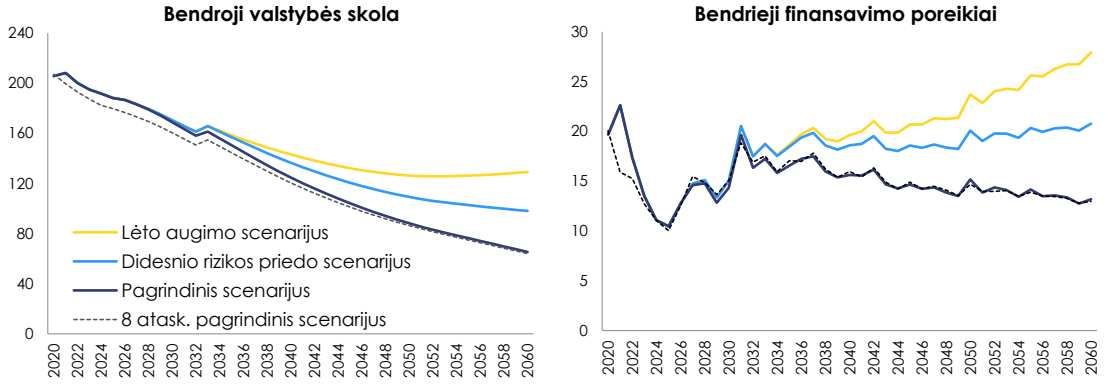
Dėl užsitęsusios pandemijos padidėjo fiskalinio tvarumo rizika, kurią iš dalies atsveria numatomas ekonomikos atsigavimas. Iš analizės rezultatų matyti, kad pagal pagrindinį

[11] Priklausomai nuo organizacijos ekonominės laisvės ir atsakomybės už veiklą lygio, ji gali būti laikoma arba nelaikoma valdžios sektoriaus dalimi. Jeigu didžiąją organizacijos veiklos sąlygų dalį apibrėžia valstybė apribodama jos diskreciją spręsti svarbius klausimus, tokia organizacija gali būti laikoma valdžios sektoriaus dalimi. Šiuo atveju organizacijos atliekami įsigijimai būtų laikomi valdžios sektoriaus išlaidomis.

scenarijų skolos ir BVP santykis nuo 2021 m. toliau mažėja. Prognozuojama, kad skola iki dešimtmečio pabaigos pasieks 169 % ir pagal pagrindinį scenarijų iki 2047 m. sumažės iki mažiau nei 100 % BVP.

Vertinime atsižvelgta į tikėtiną teigiamą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės poveikį augimui per artimiausius šešerius metus. Vertinimas yra pagrįstas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane pateikta ir Komisijos pavasario prognozės prielaidose atspindėta informacija ir nedaro poveikio oficialiam ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano vertinimui, kurį atlieka Komisija. Tikimasi, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonėje nurodytos priemonės realiajam BVP 2021–2026 m. turės vidutiniškai 0,8 daugiklio efektą. Nors tai daro ilgalaikį poveikį BVP dydžiui, šioje skolos tvarumo analizėje neatsižvelgiama į jokį galimą ilgalaikį Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės poveikį potencialiam BVP augimui po 2026 m. Dėl finansavimo pažymėtina, kad 2021 m., teikiant išankstinį finansavimą, tikimasi išmokėti 13 % viso paketo. Su paskolomis susiję skaičiavimai atlikti remiantis vyriausybės planu perskolinti visą sumą privačiajam sektoriui teikiant bendrąjį finansavimą ir nustatant terminus, atitinkančius Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės paskoloms taikomus terminus. Dėl šios priežasties trumpuoju laikotarpiu padidėja bendrieji finansavimo poreikiai, tačiau tai nedaro jokio poveikio nominaliajam skolos dydžiui ilguoju laikotarpiu, nes daroma prielaida, kad, privačiajam sektoriui grąžinant paskolas vyriausybei, suteikiamas reikiamas finansavimas, kad vyriausybė galėtų grąžinti paskolą ES. Atliekant dabartinį modeliavimą, neatsižvelgiama į jokį galimą priemonės paskolos elemento poveikį fiskaliniam balansui (išskyrus antrinį poveikį).

1 diagrama. **Skolos tvarumo analizės rezultatai**

Šaltinis: Komisijos tarnybos

3 lentelė. **Pagrindinės prielaidos ir rezultatai**

		2021	2022	2023	2024	2030	2040	2050	2060	vidurkis 2021–2029	vidurkis 2030–2060
Prielaidos	Pirminis balansas (% BVP)	-7,3	-0,5	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	0,8	2,2
	Realiojo BVP augimas	4,1	6,0	2,4	1,7	0,7	1,7	1,6	1,5	2,0	1,5
	Nominaliojo BVP augimas	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,8	3,6	3,5	2,9	3,5
	Refinansavimo norma (10 m. terminas)	0,8	1,0	1,1	1,3	2,3	3,1	4,0	4,0	1,5	3,4
Rezultatai	Bendrieji finansavimo poreikiai (% BVP)	22,6	17,4	13,5	11,1	14,3	15,6	15,2	13,2		
	Bendroji valstybės skola (% BVP)	208,1	200,1	194,9	191,6	168,8	124,8	88,3	65,4		

Šaltinis: Komisijos tarnybos

Trumpuoju laikotarpiu bendrieji finansavimo poreikiai lieka didesni iš esmės dėl didelio pirminio deficito. Tikimasi, kad įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytą paskolų priemonę bus padedama patenkinti padidėjusius

bendruosius finansavimo poreikius 2021–2022 m., nors šis papildomo finansavimo poreikis bus patenkintas, kaip manoma, išmokėjus paskolą pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Numatoma, kad paskesniais metais finansavimo poreikiai bus vidutiniai ir iki 2030 m. neviršys 15 % BVP. Pasibaigus didesnių bendrųjų finansavimo poreikių laikotarpiui XXI amžiaus ketvirtajame dešimtmetyje, susijusiam su paskolų, kurių grąžinimo terminas pratęstas pagal Europos stabilumo mechanizmo programą, grąžinimu ir su pasibaigusiu paskolų, suteiktų pagal Europos finansinio stabilumo priemonę, palūkanų atidėjimo terminu, šie poreikiai, kaip tikimasi, toliau mažės ir iki 2060 m. pasieks 13 % BVP.

4 lentelė. **Pagrindinės scenarijų prielaidos**

Nominaliojo BVP augimas (%)	Pagrindinis scenarijus	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,8	3,6	3,5	2,9	3,5
	Didesnio rizikos priedo scenarijus	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,8	3,6	3,5	2,9	3,5
	Lėto augimo scenarijus	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,0	3,0	3,0	2,9	3,0
Refinansavimo norma (%)	Pagrindinis scenarijus	0,8	1,0	1,1	1,3	2,3	3,1	4,0	4,0	1,5	3,4
	Didesnio rizikos priedo scenarijus	0,8	1,0	1,1	1,3	4,0	4,7	5,9	6,0	2,3	5,2
	Lėto augimo scenarijus	0,8	1,0	1,1	1,3	4,0	4,7	5,9	6,0	2,3	5,2

Šaltinis: Komisijos tarnybos

Alternatyvūs scenarijai rodo šiek tiek didesnę tvarumo riziką. Taip pat atnaujinti 8-ojoje griežtesnės priežiūros ataskaitoje parengti du alternatyvūs scenarijai. Pagal didesnio rizikos priedo scenarijų skolos trajektorija iš esmės yra didesnė, tačiau per vertinamą laikotarpį toliau mažėja. Bendrieji finansavimo poreikiai ilguoju laikotarpiu yra didesni ir per kelerius paskutinius projekcijos metus nežymiai viršija 20 % BVP. Pagal lėto augimo scenarijų skolos dydis ilguoju laikotarpiu išlieka didelis, o bendrieji finansavimo poreikiai aptariamu laikotarpiu didėja ir nuo XXI amžiaus 5-ojo dešimtmečio vidurio nuolat viršys 20 % BVP.

Vyriausybės skolos ir grąžinimo terminų struktūra padeda sumažinti skolos pažeidžiamumą, o dėl neapibrėžtųjų įsipareigojimų galėtų atsirasti papildoma rizika. Didelė skolos dalis finansuojama taikant mažas palūkanų normas ir ilgus grąžinimo terminus, ir tai, kartu su didelėmis Graikijos valdžios sektoriaus pinigų atsargomis, veiksmingai sušvelnina finansavimo išlaidų trumpalaikių svyravimų poveikį. Šioje ataskaitoje pateiktoje skolos tvarumo analizėje neatsižvelgiama į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nurodytų reformų poveikį ilgalaikiam ekonomikos augimui, kuris gali padėti dar labiau sumažinti tvarumo riziką. Kita vertus, dėl neapibrėžtųjų įsipareigojimų privačiajam sektoriui, įskaitant įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims per pandemiją arba pagal programą „Hercules“ suteiktas valstybės garantijas, kyla neapibrėžtumo rizika. Galiausiai dėl dabar vyraujančios mažų palūkanų aplinkos pokyčių vidutinės trukmės laikotarpiu, jeigu jie įvyktų, taip pat padidėtų tvarumo rizika.

FINANSŲ SEKTORIAUS POKYČIAI

Dėl itin didelio prekybos pelno ir mažų finansavimo išlaidų bankų pelningumas 2020 m. didėjo. Tuo pat metu kai kurie bankai iš anksto sudarė atidėjinius, susijusius su pandemijos poveikiu ir būsimu pakeitimu vertybiniais popieriais. Dėl pakankamo Eurosistemos likvidumo ir mažėjančių su mažmeniniais indėliais susijusių išlaidų bankų prekybos vyriausybės obligacijomis portfelis buvo pelningas, o finansavimo išlaidos mažesnės. Kartu buvo didinamas nuvertėjęs turtas, kad būtų patenkinti dėl pandemijos atsiradę didesnių atidėjinių poreikiai ir pasirengta planuojamiems neveiksnių paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais sandoriams 2021 m. Be to, vienas sisteminis bankas turėjo atsiskaityti už nuostolius, patirtus dėl pakeitimo vertybiniais popieriais sandorio, įvykdyto 2020 m. pabaigoje. Iš teigiamų dalykų pažymėtina, kad bankai nedidino veiklos sąnaudų dėl to, kad įgyvendino savanoriško darbuotojų pasitraukimo schemas. Apskritai 2020 m. visa bankų sistema patyrė nuostolių, atskaičius mokesčius, tačiau dėl anksčiau įvykdyto bankų

pertvarkymo (atskyrimo būdu) buvo išvengta atidėtųjų mokesčių kreditų taikymo. Mažų palūkanų aplinka ir neapibrėžtumas dėl ekonomikos perspektyvų daro įtaką 2021 m. perspektyvoms. Mažų palūkanų normomis turėtų būti toliau remiama ekonominė veikla, tačiau taip kartu toliau bus daromas spaudimas grynosioms palūkanų maržoms, ypač po numatomo balanso sutvarkymo. Šiuo atveju atsvarą galėtų sudaryti nauja kreditavimo veikla, didesni mokesčiai už skaitmenines paslaugas, turto valdymas ir bankų draudimo veikla bei iniciatyvos mažinti išlaidas. Dėl tvirtesnių balansų nuvertėjimo lygis galėtų normalizuotis, jeigu bus sėkmingai mažinamos neveiksnios paskolos.

Visos bankų sistemos kapitalo padėtis iš esmės yra tinkama, tačiau jai pavojų kelia mažas pelningumas ir prasta turto kokybė, o valstybinio banko ryšiai stiprėja. 2020 m. rugsėjo mėn. pabaigoje bankų vidutinio bendro 1 lygio nuosavo kapitalo pakankamumo koeficientas ir bendro kapitalo pakankamumo koeficientas konsoliduotu būdu atitinkamai sudarė 14,6 % ir 16,3 % pagal riziką įvertinto turto. Nors bankai imasi įvairių veiksmų kapitalui stiprinti, kad padengtų būsimų neveiksnių paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais išlaidas ir palaipsniui atsisakytų pereinamojo laikotarpio rizikos ribojimo taisyklių, dėl sumažėjusių pelningumo lygių ateityje gali kilti sunkumų, susijusių su bankų kapitalo padėtimi. Be to, dėl šios priežasties gali padidėti ir taip didelė atidėtųjų mokesčių kreditų dalis, susijusi su bankų kapitalu (59 % bendro 1 lygio nuosavo kapitalo 2020 m. pabaigoje). Didelė atidėtųjų mokesčių kreditų dalis, didėjantys bankų vidaus vyriausybės obligacijų portfeliai, valstybės turima akcinio kapitalo dalis sektoriuje ir valstybės garantijos pagal programą „Hercules“ rodo tvirtesnius valstybės ir bankų ryšius, kurie ateityje turės būti atidžiai stebimi. Iš teigiamų dalykų pažymėtina, kad pirmasis nuo 2015 m. vykdytas sisteminio banko akcinio kapitalo padidinimas buvo sėkmingai užbaigtas 2021 m. balandžio mėn. pritraukus 1,38 mlrd. EUR. Vidutinės trukmės laikotarpiu, laikantis ES bankų reguliavimo sistemos, Graikijos bankai, kaip ir visi ES bankai, artimiausiais metais taip pat turės skirti dideles sumas skolos įsipareigojimams, kuriems gali būti taikoma gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė, kad atitiktų minimalų nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimą (MREL), o tai galėtų daryti dar didesnį spaudimą jų ilgalaikio neužtikrinto finansavimo išlaidoms.

Tikimasi, kad pratęsus programą „Hercules“ bus sudarytos sąlygos spartinti neveiksnių paskolų mažinimą 2021 m. daugiausia imantis neorganiškų veiksmų[12], remiantis tvirtais ankstesnių metų rezultatais. Neveiksnių paskolų portfelio pardavimas ir pakeitimas vertybiniais popieriais pagal programą „Hercules“ buvo pagrindinis veiksnys, dėl kurio 2020 m. neveiksnių paskolų sankaupa sumažėjo net 21,1 mlrd. EUR ir dėl gerų ketvirto ketvirčio rezultatų individualus rodiklis pasiekė 47,5 mlrd. EUR. Dėl to neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykis gerokai sumažėjo iki 30,2 %[13], bet tebėra didžiausias euro zonoje. Nepaisant pandemijos ir dėl to sumažėjusio sutvarkytų paskolų skaičiaus, 2020 m. padėtis nuolat gerėjo, be kita ko, dėl kaip niekada žemų įsipareigojimų neįvykdymo rodiklių, kuriuos lėmė taikomas moratoriumas ir valstybės paramos priemonės. Tikimasi, kad neseniai dar 18 mėnesių pratęsta turto apsaugos programa „Hercules“, įskaitant papildomus 12 mlrd. EUR, dėl kurių viso valstybės garantijų paketo vertė padidėjo iki 24 mlrd. EUR, sudarys sąlygas Graikijos bankams toliau įgyvendinti savo neveiksnių paskolų mažinimo strategijas siekiant vienaženklio neveiksnių paskolų ir viso paskolų portfelio santykio rodiklio

[12]. Neorganiški veiksmai reiškia neveiksnių paskolų pardavimą ir pakeitimą vertybiniais popieriais. Organiški veiksmai reiškia vidaus restruktūrizavimą arba neveiksnių paskolų įkaito likvidavimą.

[13]. Šaltinis: Graikijos bankas.

2022 m.[14]. Šių plataus užmojo mažinimo planų sėkmė priklauso nuo įvairių veiksnių, pavyzdžiui, naujų neveiksnių paskolų srauto masto, būsimo ekonomikos augimo ir bendrų rinkos sąlygų. Valdžios institucijos vertina, ar reikia papildomai iš dalies keisti atitinkamą programos „Hercules“ įgyvendinimo įstatymą, kad būtų atsižvelgta į neigiamą pandemijos poveikį lėšų susigrąžinimui[15]. Komisija patvirtino, kad priemonei valstybės pagalba netaikoma

Iš pradinių požymių, kokia bus mokėjimo praktika pasibaigus moratoriumui, matyti, kad neigiamas poveikis turto kokybei iš esmės gali atitikti pradinius bankų lūkesčius, tačiau išlieka nuostolių rizika. Dauguma moratoriumų baigėsi 2020 m. pabaigoje, išskyrus kai kurias ribotas išimtis, visų pirma susijusias su apgyvendinimo sektoriumi. Remiantis pirmųjų dviejų 2021 m. mėnesių pirminiais rezultatais galima daryti išvadą, kad galimų įsipareigojimų nevykdymo atvejų skaičius gali neviršyti pradinės bankų veiklos planuose nustatytos vertės arba Graikijos banko dabartinėse projekcijose numatytos apatinės ribos. Sklandų perėjimą prie įprastų skolininkų mokėjimo būdų taip pat padedama užtikrinti a) laikinos grąžinimo subsidijos schema, kurią valdžios institucijos parengė nuo koronaviruso pandemijos nukentėjusiems skolininkams (schema „Gefyra“), turintiems pagrindiniu gyvenamuoju būstu užtikrintų paskolų, ir b) įvairiais veiklos skatinimo produktais, kuriuos bankai siūlo gyvybingiems klientams, susiduriantiems su laikinais sunkumais. Neseniai buvo patvirtinta į schemą „Gefyra“ panaši schema, orientuota į mažųjų ir vidutinių įmonių bei laisvųjų profesijų atstovų verslo paskolas, kuria bus padedama švelninti skardžio efektą pasibaigus moratoriumui. Tačiau nuostolių rizika išlieka, nes neigiamas poveikis turto kokybei gali tęstis ir 2021 m. antrąjį pusmetį arba 2022 m. pradžioje, visų pirma panaikinus įvairias valstybės paramos programas. Dėl to gali atsirasti didesnių atidėjinių poreikiai, palyginti su į apskaitą įtrauktais atidėjiniais, kad būtų visiškai atspindėtas galutinis pandemijos poveikis paskolų portfeliui. Be to, didelis naujų blogų paskolų srautas pagal bet kurį scenarijų vis tiek patvirtina poreikį didinti bankų vidaus pajėgumus vykdyti gyvybingą ilgalaikių paskolų restruktūrizavimą, kad jie galėtų pasiekti plataus užmojo neveiksnių paskolų mažinimo tikslus.

Graikijos plėtros bankas toliau remia kreditavimą ne tik taikydamas su pandemija susijusias priemones, bet ir įgyvendindamas naujas 2021 m. suplanuotas iniciatyvas. COVID-19 įmonių garantijų fondui pavyko iki kovo mėn. pabaigos suteikti 5,4 mlrd. EUR paskolų, o paskelbus naują konkursą mažosioms įmonėms ir laisvųjų profesijų atstovams, tikimasi skirti dar 0,4 mlrd. EUR naujų paskolų. Pagal schemą TEPIX II iki kovo mėn. pabaigos skirta beveik 2,6 mlrd. EUR paskolų. Be to, diskutuojama, kaip per metus įgyvendinti papildomas schemas daugiausia dėmesio skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Šių paramos programų teigiamas poveikis sustiprino nefinansų bendrovių grynąjį kreditavimą – 12 mėnesių laikotarpio kreditavimo augimo rodikliai toliau buvo rekordiško dydžio ir 2021 m. vasario mėn. pasiekė 10,3 %, o didelių įmonių kreditavimo augimas buvo didesnis nei mažųjų ir vidutinių įmonių. Tačiau būsimas valstybės paramos priemonių

[14] Trys sandoriai pagal pradinę programą „Hercules“, susiję su neveiksniomis paskolomis, kurių vertė iš viso 17,6 mlrd. EUR, buvo pasirašyti ir bus užbaigti per pirmąjį 2021 m. pusmetį, įskaitant vieną beveik užbaigtą sandorį dėl 6 mlrd. EUR vertės paskolų portfelio. Be to, paskelbta apie papildomus keturis sandorius, kurių pakeitimo vertybiniais popieriais vertė siekia 16,3 mlrd. EUR, ir tikimasi, kad jie bus užbaigti per laikotarpį nuo 2021 m. ketvirtojo ketvirčio iki 2022 m. antrojo ketvirčio, pasinaudojant neseniai pratęstu terminu.

[15] Vykdymo užtikrinimo priemonių sustabdymas per pandemiją turėjo neigiamos įtakos paslaugų teikėjų gebėjimui susigrąžinti savo kreditus. Valdžios institucijos vertina, ar būtų galima numatyti kokias nors lankstumo nuostatas, atsižvelgiant į tai, kad teisės aktų sistemoje numatytos priemonės, kurias galima taikyti tuo atveju, jeigu verslo planų projekcijose neatsižvelgiama į susigrąžintinas sumas.

palaipsnis atsisakymas gali turėti įtakos bankų pajėgumui išlaikyti tokius kredito augimo lygius ateityje. Nefinansų bendrovių kreditavimo išlaidos išliko gana stabilios ir didelių įmonių atveju pasiekė istoriškai žemą lygį, o mažesnių įmonių kreditavimo išlaidos nežymiai padidėjo dėl su jomis susijusios didesnės kredito rizikos. Grynojo namų ūkių kreditavimo augimo norma per 12 mėnesių laikotarpį buvo stabiliai neigiama (−2,5 % 2021 m. vasario mėn.), nepaisant mažėjančių šios rūšies kreditui taikomų banko skolinimo palūkanų normų.

Graikijos finansinio stabilumo fondas užbaigė 3-iąjį keturių sisteminių bankų valdybų valdymo vertinimą. Vėliau bankams bus pateiktas rekomendacijų sąrašas. Be to, neseniai priimtu fondo valdymo įstatymo pakeitimu sudarytos sąlygos fondui kaip privačiam investuotojui dalyvauti ateityje didinant bankų, kuriuose jis turi akcijų, akcinį kapitalą, pradedant nuo neseniai įvykdyto vieno iš sisteminių bankų akcinio kapitalo padidinimo. Kitus pagrindinius aspektus, įskaitant fondo gyvavimo laiką, valdymą, specialiąsias teises, pardavimo strategiją ir bankų dalyvavimo valdyboje atrankos kriterijus, tikimasi bendrai aptarti iki 2021 m. spalio mėn.